

Inserati se sprejemajo in velja trislojna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo (administracija) in ekspedicijska na velikem trgu h. št. 9, II. nadstropji.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 "
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu h. št. 9, II. nadstropji.

Izhaaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Zemljišče in kapital.

XII.

S tem člankom končujem razpravo o vplivu kapitalizma, za zemljišče. Kakor smo v spisu „Krščanstvo in delo“ kazali, kako kapitalizem uničuje rokodelca, tako smo v tem spisu pokazali, kako on uničuje kmeta in zagradelja ta dva spisa jeden drugega popolnujeta. Podali smo samo najvažnejše črte in točke, ktere bomo, ako nam da Bog ljubo zdravje, na tem mestu dalje razvijali in popolnjevali.

Boj sedanjega časa je boj socijalnih interesov zoper kapitalizem. To je na videz le gospodarstveno vprašanje ali v njem so vsa druga sedanja vprašanja zapopadana: vprašanje narodnostnega prava zoper kozmopolitično ideokracijo, vprašanje avtonomije zoper centralizem, vprašanje društvene organizacije zoper razpadanje. Naše vprašanje je le jedna stran, pa zdaj najodločnejša stran v boji krščanstva zoper materijalizem.

Sedanjí socijalni položaj je položaj socijalnega nerada, ki se ne vjema z namenom, v čegar dosego je Bog človeku zemljo izročil. Ta položaj se ne more vzdržati in Bog, ki je svet in svet vladajoče postave vsotvaril, ne bo dopustil, da bi dolgo trajal s pogubnim vplivanjem na duševno blagostanje človekovo. Odločiti se nam bo kmalo, hočemo li neizogibljivo spremembo doseči z revolucijo ali s povrnitvijo k večnim idejam npravstvene postave.

Namen modernemu narodnemu gospodarstvu je brezobzirno množenje bogastva. Da bi

kmalu naši državniški spoznali, da ona država ne spoľnuje svoje naloge, ki skrbi le, da se mamon v rokah posameznih vedno bolj kopiči, nego ona, ki skrbi za blagostanje vseh državljanov. Človek je središče narodaemu gospodarstvu in pozemeljsko blago je le sredstvo za višje namene človekove. Delo in pozemeljsko blago sta potrebni človeku za njegovo razvijanje in napredovanje. Človekov najvišji namen ni v naravi, ni v človeku samem, nego v Bogu. V spoznanji in ljubezni priti k Bogu je človekov jedini in najvišji namen, delo in pozemeljsko blago dajeta sredstva v to. Lakomnost, besno hlepenje po mamoni, nenasitljiva želja po pridobivanju se ne dobi, ni mogoča v društvu, ki vidi v pozemeljskem blagu le sredstva in potrebne pripomočke, ne pa namena samega. Kristjan ne sme delati iz lakomnosti nego zaradi Boga; on mora imeti delo za dolžnost in mesto, ki je zavzima v družbi za od Boga mu podeljeno službo, ktero mora vestno in zvesto opravljati. To zvesto spolnjevanje njegovih dolžnosti dela čast njegovemu stanu in mu zagotavlja pravico na vsakdanji kruh.

Trudili smo se dokazati kako nenpravstven in poguben je kapitalizem, to je nezmerno hlepenje po bogastvu in vživanju zvezano z odiranjem družih. Kakor hitro se bo to sploh spoznalo, spoznalo se bo isti čas tudi, da je človekov namen v Bogu in spoznalo se bo tudi, kaj je treba storiti. Cicero pravi, kedar filozofija določi namen življenju, potem bo vse določila. Prizadevamo si, da bodo ljudje krščanska na-

čela spoznavali in tudi v srci priznali in storili smo vse. Sam Göthe, v čegar klasičnih delih ne veje vedno krščanski duh, pravi: „Alle Epochen in der Weltgeschichte, in denen der Glaube herrscht, sind herrlich, herzerhebend, fruchtbar für Mit- und Nachwelt; alle jene, in welchen der Unglaube einen kümmerlichen Sieg erringt, verschwinden von der Nachwelt“.

Vse življenje in delovanje človekovo v duševnem in telesnem oziru je ali za Boga, ali zoper Boga. To tudi Göthe potrjuje rekoč: „Das eigentliche, einzige und tiefste Thema der Welt- und Menschengeschichte, dem alle übrigen untergeordnet sind, bleibt der Conflict des Glaubens und des Unglaubens“. Pravo narodno gospodarstvo mora biti na verskem, ali kar je vse jedno na npravstvenem stališču; zagradelj je pač naivno trditi, da narodno gospodarstvo nima z npravstvenostjo nič opraviti, ali kakor je Offenheimer zagovornik pred dunajskimi porotniki, se ve da v svoji veleučeni, rekel: „Mit der Moral baut man keine Eisenbahnen“. Tako naivno priprosti so včasih veleučeni gospodje doktorji!

Na človeka, na svobodno osebstvo, na podobno božjo se moramo tudi z narodno-gospodarstvenega stališča ozirati kot na središče. Današnja veda ima le največji kapitalov dobiček, najvišje fruktificiranje denarjevo za namen; s tem se je vvelo češčenje mamonovo, ki je s krščanstvom naravnost v nasprotju. Jedro današnjega pridobivanjaškega življenja je odiranje ubozih, prisvojevanje delavske plače in opu-

Spomini na veliko slovansko romanje v Rim I. 1881.

(Spisuje M. Mihaeljev.)

(Dalje.)

Drugo jutro gremo maševat v bližnjo krasno cerkev „s. Maria Novella“; še obzidje cerkvenega dvorišča je vse iz krasnega marmorja; kajti saj je ravno Toškana dežela, kjer je zlasti v Massi in Karari, vse polno kamnolomov žlahtnega marmorja. Cerkev je velika in krasna, tudi pobožne gospode je bilo mnogo pri sv. mašah. Radi bi si bili mesto ogledali. Ali vročina ta nam je delala preglavico, pa tudi Lah, ki so nas skušali povsod slepariti. To priča ta degodek: Ko smo odmaševali, gremo zajutrkovati v prvo kavarno, ktero smo našli. Ko plača moj tovarš za me in za se, da kavarnarju bankovec od 2 lir; račun je bil le 80 centezimov skupaj, toraj bi mu šlo vun 1 liro in 20 centezimov. Kavarnar slepar pa mu da le 20 centezimov vun, ker trdi, da mu je moj tovarš dal le bankovec od 1 lire. Zastonj je bilo vse ugovarjanje, da sem tudi jaz vidil dati 2 liri; še rekel je ta gospod slepar, da ga hočemo mi goljufati! Zato da bi se laški gostje — ker Lah drži z Lahom — v kavarni preveč ne zgledovali nad nami ptujci,

pustimo Laha, ter se ozremo par ur le peš semtrtje po mestu, ker sitnih Lahov sem bil z omenjeno, če tudi ne veliko goljufijo, že sit do grla. Mesto je zares krasno, ulice z lepim tlakom in redne.* Laški „Cicerone“ (vodja za ptujce) se nam ponuja s trdo nemščino, da nam pokaže mestne znamenitosti. A ker smo bili silno zdelani od vročine in pomanjkanja spanja, smo le še nekatere lepe cerkve ogledali ter potem ob 10. uri zjutraj odrinili na postajo. Ob 10³/₄ uri gremo dalje proti Bologni čez visoke Apenine. Okolica Florence je zares rajska in polna gospodskih letovišč. Vlak drdri po prerodovitni ravnini proti mestu Prato (z 42.000 duš.) O poludne dojdemo v Pistojo, do ktere je iz Florence 7 postaj — skoz ktero je peljala že pred velika cesta prek Apenina v Modeno. Mesto je staro, ima 13.000 duš, (stara Pistoria) ima železne rudnike in veliko železno obrtništvo. Tá za silo malo obedovamo, ter gledamo skoz okno strašno strme visoke Apenine. Zarad mnogih predorov (46) so napolnili svetilnice z oljem po vagonih in jih prižgali brž tú na kolodvoru; gorele so do blizo Bologne, t. j. dokler ni pošlo olje! — Tako se peljemo navzgor čez strmine in strašne

*) Res se ne imenuje zastonj; „Firenze la bella“, (z 168.000 duš.) Pis.

prepade cestovode in predore. Stroj piha in piha navzgor, da je groza, vročina skoz predore je neprenosljiva, ker smo morali imeti okna zaradi premogovega dima, ki je zlasti v predorih v vagone silil, skoraj vedno zaprte. Dve dolgi postaji ste do vrha Apenin; neprenehoma smukamo iz predora v predor; zaradi vročine je takšna vožnja silno neprijetna. Ko dospemo do 4. postaje Porretta, kjer so žveplene toplice in je zrak že bolj svež, stopimo iz vlaka, ter se napijemo izvrstne studenčnice. Pod to postajo izvira reka Reno, od tod gre železnica bolj in bolj navzdolj, pa še vedno skozi nadležne predore vedno blizo reke s kamnitim prodrom, ktera pa ni več od naše Ipave. Še le dve postaji pred Bologno jenjajo sitni predori. Ne dalječ od Porrette se vzdiguje najvišji vrh teh toškanskih Apenin namreč Monte Cimone 2168 metrov nad morjem. Na postaji Vergato, peti pred Bologno, stopi v naš voz neki debeli konjiški stotnik s ponosno uniformo in precej rijasto sabljo, ter si prinese sam svojo popotno škrinjico v vagon. Laški vojaki častniki imajo za polovico manjšo plačo kakor naši. Z nami sicer ne spregovori nobene besede, pa moj tovarš mi je potem pravil, da me je dremajočega dobro meril. Peljal se je z nami le dve postaji do Sasso.

stoševanje zemljiščno. Postavodajalstvo se more dotakniti le najhujših simptomov, ali bolezni same ne. Zdravje se more povrniti le, ako se npravstvena zavest narodov zbudi in očisti po naukih Sinu Božjega.

Ivan Belec.

Politični pregled.

V Ljubljani 15. novembra.

Vnanje države.

Z Dunaja. Drugi obrtnijski shod je bil na Dunaji 12. t. m. — Občinski svetovalec g. Löblich iz Dunaja je pričel zborovanje in rekel, da ni dela odlagati in vsaj nekaj gotovega se ima izdelati, da ne pride zopet državni zbor, ki bode vse delo z novega pričel in ne bomo čez 5 let ravno tam, kjer smo sedaj. V predsednika se izvoli Karol Reuter iz Gradca; Junghanns z Dunaja iz Cermak iz Brne. Perovodja sta Neuber z Dunaja, Hartung iz Krems in Böhm. G. Reuter pravi, da ge veseli izvolitev, da se pokaže, da je tukaj zastopan ves obrtni stan na Dunaji. Državni poslanec Miewseoski pravi, da je dolžnost ljudskih poslancev priznati želje tistih, za katere postave delajo, obrtni odsek državnega zbora se bode gotovo oziral na sklepe obrtnijskega shoda, da tako stori, kar more za blagostanje ljudstva. Potem so brali došle telegrame iz raznih krajev in od mnogo poslancev, določili dnevni red in sejo določili za prihodnji dan 13. t. m. (Dalje prih.)

Svet govori od vojne, katero bi vojevala **Rusija** združena s **Francosko** zoper Nemčijo, Avstro-Ogrsko in Laško, to pa zaradi tega, ker je minister Giers odpotoval v Italijo. „Journal de St. Petersburg“ pa pravi, da je Giers še v Petersburgu in bode vzel za dva mesca odpust, da pojde v Piso, kjer prezimuje njegova družina zaradi zdravja.

Iz Budapešte 14. novembra. Odbor za budget državne delegacija je sprejel sklep računa za 1880, presege, ki so bile opravičene, je odobril in je dovolil obroke, kar se tiče nekaterih ostankov za dotscije. Ogerska delega-

Tú nas vun stopivši iz vagona vendar le lep pozdravi in vešči srečno pot ter si nese sam v vas svojo popotno škrinjico. Kterih naših častnikov bi kaj takega storil? Laški častniki so pa bolj zmerni in varčni kakor kateri koli drugi! Sicer je pa laška vojaščina navadno médiá, zato jih nek pri naboru, preden jih za zmožne ali sposobne spoznajo, denejo še na tehtnico, (!) ker morajo toliko, kakor je predpisano tehtati. Ta je zares smešna! Od postaje Sasso naprej zopet lep rodovit svet.

V Bologno dojdemo ob 4 $\frac{1}{2}$ uri popoldne, toraj je iz Florence blizu 6 ur z brzovlakom. V „tolsti“ Bologni smo že drugikrat, a Bologne nismo razun raz kolodvora vidili. Vse to smo odložili zaradi prevelikega utrujenja za drugikrat, kedar bo bolj vgođen čas za potovanje; kajti zadovoljni smo bili zdaj po vsem, da smo vidili Rim in papeža, za drugo nam zdaj tudi ni bilo toliko mar! Saj je tudi ostala velika večina romarjev tako iz enacega vzroka kar naravnost hitela na ljubi dom. Ker nam je bila na biljetu odkazana vožnja skoz Modeno, smo morali tu vlak premeniti. Iščemo si skupni voz, ali naših duhovskih ovratnikov se vsi bojé, povsod vpijejo „non tē luogol!“ (Ni prostora.) Zlasti pa nas laški vojaki mladi kadeti bersaglieri, lovci grdo in posmešnovalno pogledujejo; prostora v drugem razredu za nas ni; vlak ima že oditi, kaj toraj storiti?

(Dalje prih.)

cija je razrešila redni in izvanredni troškovnik vojniškega budgeta brez kake posebne debate.

Blizu **Budapešta** so našli skrivno delavnico za bombe. Policija na Dunaji je pisala v Budapešt, da more tam neke biti skrivna tvornica za bombe. — Policija je stvar toliko časa zasledovala, da so staknili hišo, in priprli človeka, ki je bombe izdeloval. V hiši z deskami kriti so našli orodje za izdelovanje bomb. Izdelanih je bilo 11 bomb, 5 večih in 6 malih. V drugem kotu je ležalo več sto svinčenih krogel, na pol izdelanih bomb in veliko strelnega prahu. Vjeti Horvath ni povedal s kom občuje, niti obstal kje dobiva pripravo za izdelavo. Ima nekaj krav in konja, a ljudje so mislili, da se s tem preživi. Kaj je nad to stvarjo, bode učila prihodnost.

Iz Spalatre (v Dalmaciji). 9. t. m. je bil umeščen (instaliran) nov občinski svet v Spalatri, in narodna stranka je prevzela opravila. To je pa prignalo lahone v obup. 8. t. m. ko se je okrajni glavar Conrad, kakor navadno sprehajal, ustrelil je nanj prav blizu neznan človek iz revolverja. Krogla je prebila suknjo, a gospoda Conrada ni ranila. Pred ta večer je bilo pri tamošnjem strelskem društvu posebno živahno. — Ljudstvo je močno razjarjeno, vse zahteva strogih postav zoper tako početje, posebno pa zoper moralne podpihvalce takih zarot. — Instalacija se je vršila prav slovesno. Baron Conrad je otvoril sejo z navdušenim patriotskim govorom. Novi župan dr. Rendé je razvil program novega srenjskega zastopa, poglavitni nalog mu bode vzdržati red in naravnati mestno denarstvo. Govoril je potem o nepremakljivi zvestobi Dalmatincev do cesarske rodovine in trikrat zaklical „živio“ presvitlemu cesarju, narodna godba pa je zaigrala cesarsko pesem. Dr. Bulat (na katerega so tudi streljali pred nekaterimi dnevi) je izrazil svoj gnev nad poskušanim umorstvom in je nasvetoval, naj izreče občinski svet svoje spoštovanje in sočutje baronu Conradu. To so tudi brzojavili grafu Tasfleju in baronu Jovaniču. Občinski svet je potem spremil barona Conrada v vradnijo in mu izrazil svoje spoštovanje, potem je sklenil, da hoče v prvi prihodnji seji izvoliti barona Conrada za častnega meščana. Godba je potem šla po mestu in predmestji, kjer so jo s kamenjem pozdravili. Rogovileže so baje zaprli. Lahoni niso, kar si bode, vidi se pa iz tega, da je bil skrajni čas, da so iztrgali gospodarstvo Lahonom iz rok, vstavoverci so gada izredili, ki sedaj pika Dalmatince zveste svojemu vladarju.

Iz Mostara se poroča, da je deželni načelnik baron Appel prišel 8. t. m. v to mesto. Bil je slovesno sprejet. Pri vходу v mesto je bil slavolok, 9. t. m. so razobesili zastave po mestu. 10. t. m. je šel naprej proti Nevesinjam.

Avstrijske dežele.

Iz Berlina se brzojavlja, da je nemški cesar sam 14. t. m. otvoril deželni zbor. Prestolni govor kaže razliko med stroški in dohodki, obeta posojilni zakon, olajšavo občinskih bremen; uradnikom se ima plača zboljšati, direktni davki se imajo znižati, a indirektni povišati. Obravnave s kurijo (Primom) se še niso razdrle. — Sicer pa cesar zagotavlja mir na vse strani, kakor vse vlade v Evropi, a kljub temu se vendar vse države do skrajne sile oborožujejo.

Francosko. Da se ognejo primanjkljeju ali ga vsaj zmanjšajo, predložil je denarstveni minister Tirard komisiji za budget

naslednji načrt: Vrniti se ima državi 85 milijonov, katere so dobile razne železnice, 95 milijonov, ki so namenjeni za to leto, naj se izdado še le drugo leto.

V Parizu se je predstavil o občinski seji g. Oustrij, načelnik prefektуре Senške (Seine-department), iz njegovega govora je bilo spoznati, da je privrženec Gambetti. Katoliški občinski svetovalec Gamard se je pritožil nad brezbožnimi govori, kakor jih govore pri razdelitvi daril in v mestnih šolah na konci leta. Pouk v veri so imenovali gosto temo, cerkev in njene naprave so zaničevali, brezbožstvo (atheizem) priporočevali rekoč: Boga ne moremo razžaliti, Boga ni. Gamard je zahteval, občinski svet naj prepove take izjave in je vprašal, kaj misli novi načelnik o tem. — Gamard je s svojim govorom vse razdražil, svetovalec Castian je rekel: Ime Božje je krivo vseh razprtij med ljudmi. Za vero, tedaj za ime Božje so bile najgrozotejšje vojske. Človeška družba ima več pravice, kakor družinski očetje, tedaj ima tudi pravico, da otrok ne uči takih reči, kakor jih zametuje veda. Tedaj posiljeno brezbožstvo. Kaj pa novi načelnik? Ta pa je rekel, ako se v šoli govore reči, katere tem ugajajo, drugim ne, ne more se vlada v to vtikati. To naj obsojuje javno mnenje. Stvar je tedaj ta-le: Otrokom se ne sme govoriti o Bogu, to prepoveduje svoboda v verstvu. Vsak brezbožnež pa sme zaničevati vpricho otrok ime Božje, to zahteva brezbožstvo.

„Narodni Listi“ vedo povedati o telegramu, vsled katerega bi bila **albanska liga** po c. k. konsulatu skadarskem (Skutari) odposlala prošnjo do presvitlega cesarja, v kateri ga prošijo, naj pride, brž ko more in zasede Albanijo.

Iz Carigrada v Kairo je prišel lord Dufferin baje iz tega namena, da sam zasliši Arabi-pašo, ker njemu je nad tem, da vse zve, v kaki zavezi je bil Arabi-paša s sultanom; zviti Anglež bode potem lahko pritiskal na Turka in mu kazal dvojezičnost; najbolj tajna pisma je baje imela žena Arabijeva pri sebi in jih izročila Angležem.

V Sudan se odpravlja prva vojska na pomoč, iz Suakima na rudečem morji pojde menda 2000 črnih vojakov tje. — Angleška armada v Egiptu zelo boleha, 10 odstotkov je baje bolnih.

Iz Dublina se javlja, da je tam 12. t. m. na javni ulici nekdo streljal na sodnika Lavson, zločinca so prijeli, imel je revolver pri sebi, in več patronov, katere je hotel od sebe vreči. Policija zasačenega dobro pozna, bil je namreč zaradi pouličnega ropá l. 1870 uže na pet let zapora obsojen.

Kako je v Sudanu? „Pol. Correspondenz“ ima o tem zanimive pobrobneosti iz Kahire. Po zadnjih poročilih je bilo poglavito mesto Kordofana, El Obeid, popolnoma obleženo, pretrgana je bila vsa zveza z Hartumom, Kordofanom in Darfurjem, dežela na jugu od glavnega mesta pa se je vsa vzdignila. Generalni gubernator Abd-el-Kader paše je vse vravnal, da bi Hartum branil, ko bi El-Obeid padel. Severno stran mesta je zgradil in je napravil pet trdnjav za obrambo. Ker je v bitvi precej vojakov zgubil, obrnil se je do egiptovske vlade naj mu pošlje vojakov, orožja in streliva. Ulema iz Hartuma so razglasili, da je Mah di (krivi prerok) slepar. Take razglase so poslali tiskane na vse kraje. Kako so njegovi privrženci trdovratni, se vidi iz tega, da je že pokončanih njegovih 30 000, v bitvi pri Gebel-Gedir pa je padlo 6000 egiptovskih vojakov. (Če je tretjina od tega res-

nica, je pa zadoš). Egiptovska vlada dela sedaj na to, da zaduši vstajo. Abd-el-Kader posebno hvali hrabrost črnih vojakov, zato hoče vlada poslati v Sudan murine, katere je vodil Abdelall.

Izvirni dopisi.

Iz Vipavske doline. (Izv. dop.)

Ljubi kranjski in tudi primorski nemškutarski učitelj! Vi se kaj radi hvalite z velikimi napredki vam izročene mladine, pa videti jih ni. Letošnje in tudi že prejšnjih let skušnje za sprejetje v srednje šole so pokazale, da, kedar govorite o napredku, kedar se ponašate posebno z vašo nemščino, je vse to le domišljena reč, s katero stariše in druge ljudi slepite; zakaj v resnici ni pri otrocih nobene napredka, ne v predmetih sploh, še manj pa v nemščini posebej, od ktere vendar toliko trobite. Šole nekdanje so vam bile klerikalne, jezuitske, nazadnjaške, ali, Bog vas! iz njih se je šlo ročno po stopnjah naprej v više razrede, kamor koli se je prišlo iz 4. razreda takó imenovanih glavnih šol naravnost v 1. latinako ali pa v 1. realko. Ni bilo strahu, da bi učenci pri vsprejemni skušnji propadli, tudi ne, da bi potem v napredku zaostajali. V nemščini so bili dobro podučeni in v drugih predmetih pokazali eo skoro več znanja, nego se ga je od njih zahtevalo; zato pa so bili iz taciš šol učenci na srednjih šolah, maloktere izvzemši, vedno med prvimi.

Kako pa sedaj, kako znanje prinesejo učenci iz ljudskih štirirazrednic? Odgovor: Tako, da niso in ne morejo biti sprejeti v srednje šole. Temu v najjasnejši dokaz naj povem, da ravno sedaj samo na goriški gimnaziji kakih 20 taciš in na realki 10 ni bilo zmožnih napraviti prav lahko vsprejemne skušnje. Drugod je bilo gotovo tudi mnogo enakih. — Naj poneha toraj vpitje o napredku enaciš šol mladine, katerega ni videti, kedar je treba da se pokaže.

A mi bote ugovarjali: ljudska šola nima namena pripravljati otrok za srednje šole, ona ni v nobeni zvezi, nobenih razmerah eš srednjimi šolami. Na to si dovoljujem vprašanje: čemu pa kmet tako visoke davke plačuje za te ljudske šole, ako mu one tudi na to stran nimajo koristiti? Dalje: šole pa niso le v nobeni zvezi eš srednjimi, ampak, kar je tem čudaeje, liberalne šole tudi niso enotne, to je, se ne vjemajo z štirirazrednicami mestnimi. Čemu je ta razloček? Začetne šole imajo podlaga biti nadaljevalnim. V razrednicah na deželi podučuje se edno, v mestnih podučuje pa drugo, tako da potem n. pr. iz vašega 3. razr. učenec ne pride v 4. razr. mestnih štirirazrednic, ampak morda v 2., k večemu v 3. razr. Kaj tako pomagata kmetu, ki želi znabiti svojega otroka v srednje šole dati? Da, po pravici se vsiluje zopet in zopet vprašanje, čemu plačuje kmet visoki davek za domače ljudske šole in čemu so one, ako se iz njih ne pride po stopnjah naprej, ako se iz njih ne more na srednje šole? In ako one res nimajo drugega namena, kakor naučiti, otroke za domačijo malo brati, pisati in računati, čemu treba je štirirazrednic? Tudi nekdanj smo znali brati, pisati in računati, da si je bila le ena šola (k večemu z dvema razredoma) in en učitelj.

Vi pa šoleki nadzorniki in drugi šolski svetovalci, ki ste pomagali zavleči voz s prave poti, pomagajte, da se voz spet na pravi tir spravi, ter pretežko breme starišem polajša, otrokom k pravi omki pomaga.

Domače novice.

V Ljubljani, 16. novembra.

(Občni zbor kmetijske družbe) se je vršil po „Vabili“ danes 15. novembra v mestni hiši ljubljanski.

Po obravnavanem načrtu je podpredsednik g. J. Seunik (predsednik baron Wurzbach je nekaj bolehen) začel zborovanje nekako o 1/2 10. dopoldne. Naznanil je najpred kmetijskih družeb, ki so poslale svoj pozdrav ter si volile zastopnike. Potem je omenil, da je družba preteklo leto zgubila mnogo izvrstnih udov, ter še posebno imenoval g. dr. Bleiweisa viteza Trsteniškega in častnega kanonika g. J. Grabrijana, župnik Porenta i. dr. Rekel je potem, da ima zbor voliti najpred družbenega tajnika namestu umrlega mnogoletnega tajnika dr. Bleiweisa ter dal besedo g. dr. Poklukarju.

Ta je omenil o kratkem slavnih del umrlega tajnika, g. dr. Bleiweisa ter ga imenoval neumornega delalca in očeta za slovensko ljudstvo. Potem je poročal g. Murnik o tej točki ter rekel, da je za 5 ostalih let treba izvoliti mu naslednika. Oglasil se je pa za to razpisano službo edino g. Kramar, potovalni učitelj, ki ima v vseh rešeh izvrstna spričala. Po oddanih volilnih listikih, je predsednik naznanil, da je izvoljen g. Kramar z 36 glasovi.

Tretja točka je bila volitev treh odbornikov v glavni odbor namesti po §. 22 izstopivših gg. Robiča, Murnika in Jeriča. Izvoljeni so bili spet vsi trije in sicer g. Robič s 30, g. Murnik 29 z in g. Jerič z 36 glasovi.

Sledilo je potem poročilo o delovanju glavnega odbora. Poročal je gospod Robič le glavne točke, ker po sklepu lanskega zbora je bilo tiskano poročilo poslano vsem podružnicam in danes ga je dobil vsaki zborovalec v roke.

Iz ravno tega vzroka je bil g. Brus po željah zborovalcev oprosteno poročila o letnem družbenem računu, ki je bil odobren. Za pregledovalca je g. predsednik imenoval g. Souvana in g. Žagarja.

O proračunu za l. 1883 se oglasil g. dr. Karol Bleiweis ter povdarja, da za šolo na Poljanah sta dovoljena od slavnega ministerstva dva tečaja na leto in naročilo, naj se učencem predava tudi poduko ogledovanj klavne živine in mesa. Knjiga mojega r. očeta, je rekel, pa je popolno pošla in učenci le težko dobivajo sem ter tje kak star iztis. Ker pa je reč silno važna, naj centralni odbor skrbi za nov natis ter stavi v proračun 100 gld. za natis te potrebne knjige, ker tega ne najde v proračunu.

G. Brus pravi, da to v proračun ni moglo priti, ker se je g. dr. Bleiweis še le včeraj s tem predlogom oglasil. G. dr. Poklukar misli, da tega v proračun ni treba staviti, ampak če denarničar g. Brus ne ugovarja, naj se sklene, da odbor prihodnje leto oskrbi natis te knjige; če bi pa zarad pomanjkanja, denarja ne bilo mogoče, naj se odboru naroči da bo kakor in kadar že mogoče natis te knjige preskrbel.

G. Dežman misli, naj bi se iz podpornega denarja (subvencije) knjiga oskrbela. Vladni zastopnik, g. pl. Fiadung nasproti pravi, da ni pripuščeno podpornega denarja za druge reči obračati, kakor za kar je bil odločen; misli pa vendar, da to se da že kako poskrbeti.

G. Murnik predlaga, da naj se glavnemu odboru naloži, da ta vse potrebno oskrbi, da bode knjižica v drugem natisu izšla. Proračuna pa za to ni treba spreminjati, saj mora odbor tako za take potrebne reči skrbeti; tud

zato naj se proračun ne spreminja, ker z državnem denarjem podpirane knjige se razdajajo več del zastonj, te knjižice pa ne bo treba zastonj dajati; kupovali jo bodo radi učenci in drugi. Predlog je bil potrjen in to posvetovanje končano.

Nekaj gospodov je pri tej točki očitalo slabo gospodarstvo na kmetijskem vrtu, ker je več stroškov, kakor dohodkov, itd.; o kratkem vse za nič.

G. Brus pojasnuje, da namen kmetijskega vrta ni, le dobiček iz njega vleči, ampak poskušnje delati z novimi semeni in rastlinami ter nasvetovati, kar je priporočila vredno. Tudi se daje pogorelcem, šolskim vrtom itd. marsikaj po znižani ceni, marsikaj zastonj. Konečno pravi, da se je že mnogo zboljšalo in upati je, da se bode še.

Enako tudi g. dr. Bleiweis odgovarja, da je bil po svojem poslu mnogokrat na vrtu in se prepričal, da, če že ni vse vzor, tako črno in slabo pa tudi ni, kakor se vplje.

S tem je bil program do šeste točke: Nasveti podružnic in posameznih udov izvršen. (Konec prih.)

(„Edinost“) piše: Monsignor Luka Jeran je imenovan st. kanonik v Ljubljani. Ves slovenski narod je to vest sprejel z veselim srcem, ves slovenski narod, za katerega je toliko delal, toliko se trudil, čestita temu blagemu, značajnemu in požrtovalnemu možu. Luka Jeran je eden najboljših in najvrednejših sinov slovenskega naroda; on ni meteor, ki naglo ugasne, če tudi se mu čudi iznenadjeni človek, ampak on je enak solncu, katerega žarki stanovitno dobrotno vplivajo. On ni le dika duhovskega stanú, temuč vsega slovenskega naroda. Kako bi mogli popisati, koliko je ta preblagi mož storil za vero in za narod! Slovenci moramo Boga hvaliti, da nam ga je dal. Uže v tistem času, ko je ležala po slovenskem svetu temna megla, ko je tlačila strašna mōra naš narod, to je pred letom 1848, bil je on ves goreč za naš narod, ter prvi in najboljši delalec v „Novicah“, bodi si v prozi, ali poeziji, in sam dr. Janez Bleiweis se je od njega slovensčine učil. Od tistih časov je vedno napredoval ter neprenehoma vsestransko delal za tlačeno naše ljudstvo, kateremu je posvetil vse dušne in telesne moči. On je na slovenskem nebu v resnici „danica“, in morebiti ni golo naključje, da se je glavno njegovo mnogoletno delo s tem imenom krstilo. Trdna vera v Boga in narod, je njegov značaj tako utrdila, da ne uživa največjega spoštovanja le mej rodoljubi, temuč celo najhujši nasprotniki ga zelo spoštujejo. Nečem dalje govoriti o njegovih samaritanskih delih, a tudi tu je on velik dobrotnik slovenskemu narodu. Bog ga tedaj ohrani še mnogo let ter pošlji nam več Jeranov! Te vredne častitke ne pišemo mi le v svojem, temuč v imenu vse častite duhovščine in vsega slovenskega ljudstva na Primorskem, ker vsa naša duhovščina in ves naš narod kliče: Živi ga Bog!

(Poučevanje ženske mladine šoli odrasle.) Tega dosihmal v Ljubljani ni bilo, tak pouk pa sedaj postaja nujna potreba, ko toliko ženske mladine najde dela in zaslužka v tovarnah. Zarad tega se je katoliška družba dle časa posvetovala, kako preskrbeti pouk ženski mladini. Predsednik, prošt dr. Anton Jarec je po mnogim prizadevanji vendar dosegel, da se je zadeva izpeljala. Ko se je stvar zvedela, oglasilo se je mnogo deklic, in 5. t. m. se je otvorila taka šola. Podpredsednik dr. Čebašek je v svojem vvodnem govoru kazal na potrebo

poučevanja pri taki mladini, ki je ves ljub dan že od svoje mladosti v tovarnah, in razen svojega vsakdanjega dela nobene stvari ne zna v roke vzeti. Najdlje so se tudi blage gospe in gospodičine, ki bodo deklice za „bog plačaj“ poučevale.

Grofinja Auersperg je prevzela pokroviteljstvo, a gospa Mosova, ki tudi v tej zadevi ne zatajuje svojih plemenitih starišev, nadučiteljica in vodja mestne dekliške šole, bode vodila to šolo; razen krščanskega nauka bodo le ženske preskrbovale poučevanje. Šola pa je ob četrtkih od 6—8, kjer se poučuje v ročnih delih v več oddelkih, v nedeljo pa je pouk od 5. do 7. zvečer v prostorih mestne šole v redutu. Potrebo take šole je najbolj označila prosta ženska, ki se je oglasila v katol. družbi rekoč: Imam dve hčeri, ki hodite v fabriko, pa razen tega, da znate cigaro zaviti, ne umete kacega dela, skrbi me, kaj bode z njima, prosim tedaj, sprejmite tudi moji hčeri v to „novo šolo“ da se kaj nauče; tako prosto ljudstvo samo želi poučeno biti, in ceni korist pouka. Časi so izvanredni, treba je tudi izvanrednih pripomočkov in izvanrednega delovanja.

(Razpis ustanov.) Ljubljanski magistrat razpisuje za l. 1882 4 ustanove: a) Bernardinovo z 78 gl. 25 kr.; Thalmajnerjevo s 84 gl. 16 kr.; Schillingovo z 71 gl. 40 kr. in Veberjevo z 80 gl. 42 kr. za mestne hčere, ki so se omožile l. 1882 itd.; dalje ustanovo Kraschkovicevo s 73 gl. 50 kr., katero dobiva kmet iz Šempeterske fare, potem Francoisovo z 71 gl. 40 kr., katero dobiva dekle, ki se hoče omožiti in Felika Sinsovo ustanovo z 48 gl. 30 kr., katero dobivate dve najubožnejši deklici, Kovačevo ustanovo 151 gl. 20 kr., katero dobivajo 4 družinski očetje ali 4 vdove, ki imajo po več otrok, in poslednjič je še ustanova za posle, s 50 gl. 40 kr., kateri se razdele med 4 posle, ki so zvesto služili, a v službi opešali. Prošnje se predlagajo do konca novembra t. l. mestnemu magistratu.

Razne reči.

— Duhovske spremembe v goriškej vrhovnej škofiji: Č. g. Hilarij Zorn, kaplan v Kamniah, je stopil v višji bogoslovski zavod sv. Avguština na Dunaju. Č. g. Ferd. Posarelli, novi dekan v Višku bode 19. t. m. slovesno umeščen. Č. g. Andrej Ferfolja je postavljen za kaplana v Kamnje; Č. g. Anton Pahor za prvega in Alf. Poljšak za drugega kaplana v Komen; č. g. Peter Božič za drugega kaplana v Kanal; č. g. Andrej Mesar za kaplana pri sv. Križu; č. g. Franc Kodrič za kaplana v Devinu; č. g. Franc Kranjc za kaplana v Bolcu; č. g. Tomaž Rutar je nameščen za vikarja v Lokovec.

— O učiteljicah po deželi piše časnik v Monakovem na Bavarskem (M. Frmdbl.) to-le: „Ein vereinzelt in der Gemeinde dastehendes Mädchen ist ein Unding, das nirgends Halt, Stellung und Autorität besitzt. Es ist ein innerer Widerspruch, ein junges Mädchen ohne die Stütze der Familie oder einer geistlichen Congregation, wie bei den Schulschwester u. s. w., als Autorität in die Schule hinstellen, der gegenüber jedes Bauernweib als etwas ganz Anderes und Höheres sich fühlt und selbst unwillkürlich diese Gesinnung ihren Kindern mittheilt. Dass eine Person in einer durch die kirchliche Autorität gehobenen und geheiligten Congregation vor den Leuten ein ganz anderes Ansehen genießt, leuchtet Jedem ein, der das Volk und sein Denken und Fühlen kennt. (Vaterl. XXIII 311).“

— Iz Tirolov se poroča, da so na črti Salurn-Branzoll začeli zopet voziti, na vsi črti Kufstein-Ala je še 8 kilometrov dolga črta pretrgana, vendar mislijo, da bodo do 10. decembra po vsi Brenerjevi črti vozili.

— V Dunajskem Novem mestu je bil 10. t. m. slovesno pokopan Matavšek, stotnik štaba pri topništvu, katerega so zadeli pri vsajah v streljanji šibre razpočenega topa tako, da je bil pri priči mrtev. Častnik Kuchera je bil na nogah močno poškodovan, in je v bolnišnici.

— Goriški dijaki v razstavi. V torek zjutraj 7. t. m. ob 7. uri je odšel iz Gorice v Trst poseben vlak, kateri je odpeljal mladino tukajšnjih srednjih šol, blizu 340 oseb, h tržaški razstavi. Južni železnici gre vsa čast, da je znižala ceno prevažanja v Trst in nazaj tako zdatno, da so se mogli udeležiti tudi manj premožni dijaki tega izleta, kateri je bil našej ukaželni mladini gotovo v korist in poduk. Ob sebi je razumljivo, da se je vršil izlet pod nadzorništvom profesorjev. Voznina je stala za vsako osebo 1 gld., kosilo 50 kr., vstopnina v razstavo 15 kr.

— Iz Fužin (Weisenfels) na Gorenjskem se piše, da je tam 27. in 28. p. m. hudo, hudo deževalo, 28. je voda tako silno naraščala, da so se ljudje bali povodenj, kakor je bila l. 1852, hiteli so k potoku, drvesa sekali, da vzdrže vodo v strugi. Ob 8. zvečer je dež nehal, voda je jela upadati in nevarnost je bila odstranjena. — Dež je tu ravno tako hudo lil, kakor po Pustriški in Dravski dolini, a gozdi so tam od l. 1852 pod sekvestrom, vrhovi poprej goli in posekani so se zarasli, ni vodo zadrževali s svojimi brezštevilnimi koreninami, da ni vsa na enkrat v doline prihrula; ljudje pa, ki so se pred 30 leti z vso močjo upirali sekvestru, so sedaj hvaležni in le žele, da bi gozdi ostali pod takim gospodarstvom kakor dosihmal. Tako pametno ravnanje z gozdi obvarujejo ne le Dolince, marveč tudi vse kraje, ki so ob vodah, velikih nesreč pred vodo. Povodenj in velike vode so bile ob vsakem času, a toliko jih vendar ni bilo, kakor v najnovejših časih, ko se toliko gozda poseka, le pomislimo, koliko lesa mora biti za 1 miljo železne ceste; po golih gorskih rebrih voda neznansko hitro dere v doline, odnaša prst, vali kamnje in cele gore se preselijo v doline, tam pokončajo polja in travnike za več let, dokler se zopet na teh razvalinah ne začenja novo življenje. Kar se tiče trga Weisenfelsa naj povemo našim čitateljem, da kraj spada politično sicer Kranjski, a po svoji legi Koroški, kajti potoka, ki izvirata izpod Mangarta in iz jezer tečeta oba v Zilico in ž njo v Dravo, sicer je obnebbe planinsko, po letu prijetno, a drugačno po zimi in spomladi.

— Kozel vrtnar. V Brunenstrasse v Berlinu je otročja šola, ne ve se, ali očitna ali privatna. V tej šoli je bil nedavno umeščen za učitelja človek, ki je bil že dvajset let v ječi. Imenuje se Štefan Solinger. Sad tacega vzgojevalca mladine se je kmalu pokazal. Pred nekoliko dnevi je bil zavoljo bestijalnega zločina nad otroki spet na tri leta obsojen.

Poziv

vsim bučelarjem in prijateljem bučelarstva gornjega Koroškega in Gorenjskega.

V našem obširnem cesarstvu se težko najbaja okraj, kateri bi toliko in tako dobre strdi rodil, kakor ravno z raznimi planinskimi cvetlicami obrašeni logi Gornjega Koroškega in Gorenjskega.

Dokaz tega je, da po Avstrijskem in Ogrskem ni bučelarstvo nikjer tako razširjeno, kakor ravno pri nas.

Tudi je gotovo, da vsako leto mnogo strdi pridelamo, ravno tako je tudi sploh znano, da nimamo potov, po katerih bi strd po njeni vrednosti mogli v denar spraviti. Glavni vzrok tega je pač to, da naša po starem načinu pripravljena strd je le redko kdaj tako čista, kakor je strd po novem načinu pripravljena.

Temu se zna in mora v okom priti z združenjem onih bučelarjev Gorenje Koroškega in Gorenjskega v močno družbo, kateri bo naloga, domače bučelarstvo zdajnemu času primerno prestrojiti in tako pridelk zboljšati; kakor tudi naše povsod znano plemo planinske bučele po primeri ceni v druge kraje vpeljati.

Bučelarji in prijatelji bučelarstva somnitate se reka našega presvitlega vladarja „z združenimi močmi“. Da, le z združenimi močmi nam bo mogoče to doseči, kar je posameznemu nemogoče. Upljiv takega združenja vsih bučelarjev imenovanih krajev bo enakomerno vsem koristen. Zato vljudno vabimo vse čebelarje in prijatelje čebelarstva k posvetovanju in ustanovitvi čebelarskega društva v zgornji Trbiž (gostilnica Gelbfuss) na 23. nov. tek. leta ob 10. uri dopoldne.

Ob enem hočemo pri tem shodu pokazati, s kakšnimi pripomočki bučelarji drugih dežel delajo, da napravljajo boljšo strd, ter jo primerno dražje prodajajo. Zato hočemo razstaviti nekoliko novejšega in čebelarskega orodja: razne stroje, matičnice panje itd.

Vsi prijatelji bučelarstva, ki se hočejo shoda vdeležiti, naj se oglasijo za vstopnice pri osnovalnem odboru pismeno, ali pa jo na dan vstopa dobijo.

Ponavljaje vljudno vabilo prosimo tudi vsim znancem bučelarstva naš namen razjasniti in jih k tem pridobiti priporočja se z vsem spoštovanjem

osnovalni odbor:

Jan. Einspieler, Mart. Dragan, K. Gelbfuss, župnik v Ukvah. c. kr. poštar. Hotelir v Trbižu. Mih. Strudel, Jož. Prin, Drag. Koller, župnik v Bretu. uradnik v Trbižu. učitelj v Trbižu. Jan. Thoman, M. Trühdandel, Jan. Schönberg, trgovci v Trbižu. pos. v Trbižu. oštir v Trbižu.

Janez Rabič, Alojzij Schrey, oštir in pos. v Kamniški gori. c. k. poštar v Jesenicah

Opomba. Razstava bučelarskega orodja bo od 23. do 26. novembra tek. leta.

Javne dražbe.

17. nov. 3. eks. držb. Marija Nemeš iz Prema 18. Bistrica. 1. eks. držb. pos. Marka Šavorn iz Zagorja 1185 gl. Metlika. 3. eks. držb. posestvo France Staver, Zagorje. Bistrica.

20. nov. 1. eks. držb. hiše Helene Kastelic, Kurja vas 3300 gl. Ljubljana. 2. eks. drž. pos. Matej Zorman Žerjavka, Kranj.

21. nov. 1. eks. drž. pos. Matija Bele, Slavina 870 gld. Postojna. 1. eks. drž. pos. Franc Stare Spodnji Bernik 10320 gld. Kranj. 1. eks. drž. pos. Johana Žukovec iz Mirne 280 gld. Trebenj. Prostovoljna držb. pos. Jože Mežan iz Dolnje Kamnice, Rudolfovo.

22. nov. 1. eks. drž. pos. Gregor Ule iz Granova 13. Logatec. 1. eks. drž. pos. Jože in Ant. Čehovin iz Gabrč 1847 gl. Senožeče. 1. eks. drž. pos. Lucija Kodrič iz Brezja 720 gl. Kostanjevica.

Umrli so:

12. nov. Ana Scharlach, vradnikova hči, 19 let, jetika. 13. nov. Anton Knobloch, bivši mestni kasir, 86 let starost.

V bolnišnici 11. nov. Valentin Petrea, 42 let, jetika.

V vojaški bolnišnici 6. nov. Janez Kupka, pešec, 23 let.